

porazširili ozke meje kavarniškega leposlovnega patriotizma, povzdignili književnost na nivo absolutne vrednote in dvignili prapor lepote, kot svoje znamenje. To so Crnjanski, Miličić, Vinaver, Andrić, Manojlović, Krklec, Kovačević i. dr. V naslednjih poglavjih govori Ratković o Vinaverju in Buliju, in v zvezi z njima o pelegiriki, materialistični dialektiki in kameleonstvu, uvajajoč čitatelja v razumevanje intelektualnega konstruktivizma. Izmed mladih dramatikov je tu omenjen Dušan S. Nikolajević, čigar »Volga, Volga« je povzročila mnogo kritik, ugibanj in dvignila na dan mnogo problemov nove drame. Slede poglavja o R. Draincu, idealističnem razbojniku, o novih romantikih, o dadaistih, o zenitizmu, ki smatra Novi Balkan kot samostojni šesti kontinent, o velikem brezdomcu Ujeviću, o nadrealistih Vučo, M. Ristić, Dedinac in dr., itd.

Takih zbirk esejev in črtic pri nas ne poznamo, dasi opravljajo važno nalogo k doprinosanju literarno-zgodovinskega gradiva. Seveda pričujoča brošura nima nikakega namena podajati znanstveno točne ugotovitve, saj bi bilo to nemogoče ob snovi, ki je vsa še valovita in v razvijanju, vendar pa je mestoma preočit časnikarski ton, ki ga označuje neurejenost snovi in naglica, s katero je avtor ponekod izvršil svoje skice.

Vzporedno z Ratkovićevimi črtanji moramo uvrstiti Lica i Maske Velibora Gligorića (Beograd, 1927), ki je znan kot »meditativen in dovolj neodvisen kritičen duh«. V pričujoči zbirki »lice« nas seznanja s šestorico pomembnih srbskih književnikov prejšnjega rodu, od katerih stavlja velikega pripovednika Boro Stankovića na prvo mesto. I. Vojnovića označuje kot mojstra inscenarija in stilizacije, kot tipičnega artista, ki je v tem soroden liriku Jovanu Dučiću, umetno pofrancozenemu dekadentu. V vrsti elitnih intelektualcev je tudi Milan Rakić, ki je prav tako značilen zastopnik predvojne generacije, zaverovane v neživljenjskost umetnosti po vzorcu zapadnih dekadentov. Zbirko zaključuje študija o kritiku Lj. Nediću, ki je imel svoj čas močan vpliv na književnost kot propovednik etične umetnosti.

Miran Jarc

Iz tujih literatur

Nemško slovstvo

Benedikt Momme Nissen: *Der Rembrandtdeutsche Julius Langbehn*. Freiburg i. Br., Herder & Co., 1927.

Ta knjiga nam riše življenje in duševni razvoj nedvomno ene najzanimivejših osebnosti nemške polpreteklosti. Z duhovnimi potrebami in prevrati naše generacije jo veže toliko niti, da priporočamo vsakomur, da se seznani s tem izrednim pojavom. Knjiga je po svoje neke vrste pendant druge zanimive Herderjeve knjige »Unruhe zu Gott«, ki jo je kot izpoved o lastnem življenju in izpreobrnjenju napisal pred leti beuronski benediktinec Verkade, le da to pot ne govori junak sam, ampak njegov prijatelj in ker je knjiga akt prijateljstva, ji ne manjka neke toplote in osebnostnega temperamenta, ki nam človeka najbolj približa.

Julius Langbehn (1851—1907) je junak te knjige. Po rojstvu severni Nemec iz vzhodnega Hollsteina, po

univerzitetnih študijah zelo široko izobražen, po pravem študijskem poklicu pa arheolog in umetnostni zgodovinar, si Langbehn ni nikdar ustvaril stalnega poklica, se je kljub temeljiti pripravi izognil strokovno znanstveni karieri in je svoj vek preživel kot človek, ki živi samo enemu velikemu cilju, ustvariti življenjsko delo, ki naj bi postalo po njegovem zamislu osnovnega, naravnost revolucionarnega pomena za nemško kulturno sodobnost. Delo, ki ga je zmogel samo neodvisen duh, ki je žrtvoval za to svobodo vse udobnosti življenja, ki bi se jih bil sicer lahko poslužil, je njegovo glavno delo »Rembrandt als Erzieher«, ki je izšlo leta 1890. in doživelo že v prvem letu 30 izdaj. Z jarko lučjo brezobzirne kritike je posvetilo na vsa področja takratne nemške kulture in označilo njih slabe strani, dvignilo klic po temeljiti reformi in jo tudi nakazalo ter postavilo kot ideal pravega Nemca, slikarja Rembrandta, ki je po njem zgledno včlovečenje nemškega značaja. Delu za splošnost vzporedno gre pri Langbehn, ki so ga odslej imenovali »der Rembrandtdeutsche« (delo je izšlo anonimno), delo za njega osebno izpopolnitev, ki jo je kronal leta 1900. s prestopom v katoliško Cerkev.

Knjiga njegovega življenja se čita kot zanimiv psihološki roman. Znanе osebnosti polpretekle nemške kulturne zgodovine se pojavljajo na pozornici ob našem junaku: slikarji Wilhelm Leibl, Karl Haider, Hans Thoma in dr., umetnostni zgodovinarji Cornelius v. Gurlitt, Woldemar v. Seidlitz, W. Bode itd., predstavniki politične in duhovne Nemčije kakor Bismarck in Fr. Nietzsche ter nam kolikor toliko bližnji avstrijski parlamentarec, Alexander v. Peez, ki je Langbehna povabil k sebi v Vrbo (Velden) ob Vrbskem jezeru. Koroško je napravilo nanj ogromen vtis, ki ga je izrazil takole: »Če ne bi se glasilo presentimentalno, bi dejal, da sem srce izgubil na Koroškem. Ni sicer ravno tako hudo, toda malo manjka. Cerkvice na gorah so me očarale; takega pragermanskega duha nisem našel še nikjer. Kakor so mi Benetke najbolj sorodno mesto, ki sem ga našel, prav tako mi je Koroško najsorodnejša dežela. Plemenito mesto in kmetska dežela.« O drugem obisku na Koroškem v Beljaških Toplicah piše njegov prijatelj na str. 231: »Kmalu sva s Hiltyjem začutila, da vplivajo čisto katoliške pokrajine na trudne ljudi nekako pomirljivo: Tu ne vidiš neprestane gonje za delom, palice gonjača, ampak življenje, ki nudi tudi najmanjšemu iz ljudstva več kakor golo delo.«

Posebno plodovito in intimno je bilo Langbehnovo večletno razmerje do znanega rottenburškega škofa W. v. Kepplerja, katerega znana »reformna pridiga« leta 1902. o reformnem katolicizmu je nastala ob direktnem sodelovanju Langbehna, njegova slavna knjiga *Mehr Freude* pa po L.-ovi pobudi.

Čuvstvovanje in okvir delovanja Langbehna sta sicer specifično nemška, osebnost pa, ki se nam po njem odkriva, ter osnovna tendenca njegovega dela in razvoja sta tako občečloveški in danes naravnost aktualni, da moreta le koristiti tistim, ki se bodo seznanili z njima. Frst.

Univ.-Prof. dr. Franz Grivec: *Die heiligen Slavenapostol Cyrillus und Methodius*. Založba: Academia Velehradensis, Olomouc und Matthias-Grünwald-Verlag, Mainz, 1928.